

Sygn.akt III AUa 414/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Alicja Sołowińska (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Elżbieta Zarzecka

SA Barbara Orechwa-Zawadzka

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 listopada 2017 r. w B.

sprawy z odwołania J. F.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy J. F.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 30 marca 2017 r. sygn. akt V U 14/17

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania instancji odwoławczej.

SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Alicja Sołowińska SSA Barbara Orechwa-Zawadzka

III AUa 414/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. Wydział realizacji Umów Międzynarodowych w W. decyzją z dnia 20 października 2016 roku wydaną w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 887) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.) odmówił J. F. prawa do emerytury, ponieważ ubezpieczony nie udowodnił 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy uwzględnił wnioskodawcy 9lat 10 miesięcy i 12 dni okresów pracy w szczególnych warunkach. W tym zakresie zakład nie zaliczył zatrudnienia ubezpieczonego od 4 września 1976 r. do 31 marca 1984 r. w Spółdzielni Kółek Rolniczych w S..

W odwołaniu od powyższej decyzji J. F. wniósł o jej zmianę poprzez przyznanie mu prawa do emerytury. W uzasadnieniu wskazał,

że od 19 roku życia pracował ciężko jako traktorzysta a następnie kierowca samochodu ciężarowego, co potwierdzają przedłożone przez niego świadectwa pracy. Podkreślił, że ciężka praca fizyczna i narażenie na utratę zdrowia sprawiły, iż mając 60 lat nie ma siły dalej pracować.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 30.03.2017 r. oddalił odwołanie.

Sąd I instancji powołał się na przepis art.184 ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS oraz §3 i §4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze i stwierdził, że wnioskodawca osiągnął wiek uprawniający do emerytury bowiem w dniu (...) ukończył 60 lat. Nadto wykazał wymagany okres składkowy i nieskładkowy wynoszący na dzień 1 stycznia 1999 r. 25 lat oraz złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem zakładu na dochody budżetu państwa. Spór w niniejszej sprawie dotyczył natomiast stażu pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych. Organ rentowy nie uwzględnił zatrudnienia wnioskodawcy w Spółdzielni Kółek Rolniczych w okresie od 4 września 1976r. do 31 marca 1984r. na stanowisku traktorzysty.

Powyższy okres zatrudnienia wynika ze świadectwa pracy z dnia 31 marca 1984 r. oraz ze świadectwa z dnia 18 marca 1996 r., z którego wynika, że w w/w okresie ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę kierowcy ciągnika kołowego na stanowisku traktorzysty(k.9-10 akt sprawy).

Sąd Okręgowy podkreślił, że wyodrębnienie pracy w wykazie a stanowiący załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze ma charakter stanowiskowo-branżowy (pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach uprawniające do niższego wieku emerytalnego) i nie można dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami ,do których nie zostały one przypisane w tym akcie prawnym. Jak wskazał bowiem Sąd Najwyższym w wyroku z 1 czerwca 2010r. II UK 21/10 (LEX NR. (...)),specyfika poszczególnych gałęzi przemysłu determinuje charakter świadczonych w nich prac i warunki, w jakich są one wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia. Usystematyzowanie prac o znacznej szkodliwości i uciążliwości do oddzielnych działów oraz poszczególnych stanowisk w ramach gałęzi gospodarki nie jest przypadkowe, gdyż należy przyjąć, że konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale przemysłu jest umiejscowione. Konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki.

W związku z powyższym Sąd zauważył ,że praca kierowcy ciągnika (traktorzysty),wymieniona jest w poz. 3, działu VIII , wykazu A, który to dział istotnie obejmuje transport i łączność. Transport jest działem gospodarki, związanym z przemieszczaniem ludzi i ładunków w przestrzeni przy wykorzystaniu odpowiednich środków transportu. Transport, w szczególności transport towarowy, jest przy tym ściśle powiązany z pozostałymi działami gospodarki, przy czym niejednokrotnie jest on wykonywany nie tylko przez podmioty gospodarcze (przedsiębiorstwa, firmy), których przedmiotem działalności są wyłączenie usługi transportowe i które z tego powodu nie są przyporządkowane do tego właśnie działu gospodarki.

Na okoliczność charakteru pracy wnioskodawcy-Sąd przesłuchał ubezpieczonego w charakterze strony, a także zawnioskowanego przez niego świadka R. K. (1). Z zeznań tych osób wynikało, że odwołujący jako traktorzysta wykonywał wszystkie prace polowe(m.in. przy zbożu czy opryskach), przy konserwacji maszyn, a zimą dodatkowa

odśnieżały i woził żwir. Generalnie wykonywał wszystkie czynności zlecone mu przez (...). Czasami pracował po 12 godzin dziennie (k.30-31 akt sprawy).

W ocenie Sądu Okręgowego, brak jest podstaw do zakwalifikowania okresu, w którym wnioskodawca wykonywał prace polowe, czyli praktycznie całego okresu zatrudnienia, jako okres zatrudnienia w warunkach szczególnych, gdyż kierowca ciągnika przy pracach w polu nie jest narażony na te same czynności szkodliwe w tym samym stopniu nasilenia, jak w transporcie. Stanowisko takie zajął Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 grudnia 2013, I UK 172/13, stwierdzając że wymienienie w wykazie A, działu VIII pod pozycją 3 pracy kierowców ciągników i kombajnów nie oznacza, że należy uznać za pracę w szczególnych warunkach kierowanie tymi pojazdami przy jakichkolwiek zadaniach, a nie tylko transportowych. Prace uznane za wykonywane w warunkach szczególnych, bez względu na miejsce i rodzaj, zostały bowiem wymienione tylko w dziale XIV wykazu A zatytułowanym „Prace różne”. Inne działy wykazu obejmują wskazane w nich prace w powiązaniu z rodzajami zakładów pracy lub ich częściami. Nie można uznać, że praca kierującego ciągnikiem jest zawsze pracą „w transporcie „nawet jeżeli kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika typowe prace polowe (LEX 1467147).

Oznacza to bezsprzecznie, że wnioskodawca, wykonując w spornym okresie pracę kierowcy ciągnika kołowego (traktorzysty), nie spełnił wynikającego z treści §2 ust. 1 powołanego wyżej rozporządzenia wymogu wykonywania pracy w transporcie w sposób stały, tj. codziennie. Taka okoliczność wyklucza możliwość uznania pracy świadczonej przez odwołującego się w spornych okresach za pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie orzekając jak w sentencji.

Apelacja od powyższego wyroku złożył wnioskodawca.

Skarżący zarzucał naruszenie art. 233§ 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego w szczególności zeznań J. F. oraz świadka R. K. (2) w wyniku czego Sąd w sposób nazbyt powierzchowny dokonał ustaleń faktycznych dotyczących czasu pracy i okresu pracy faktycznie wykonywanej przez ubezpieczonego w tym w nadgodzinach skutkującego błędnym przyjęciem, iż ubezpieczony nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach na stanowisku kierowcy ciągnika-traktorzysty stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w Spółdzielni Kółek Rolniczych w S. a ponadto błędne przyjęcie, że praca kierowcy ciągnika w rolnictwie nie mogą być zaliczone do pracy w szczególnych warunkach w transporcie w sytuacji, gdy zarówno praca kierowcy ciągnika w transporcie jak rolnictwie wykazują wysokość podobieństwa. Przez to Sąd naruszył przepis §2 ust. 1 oraz ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Skarżący zauważył ponadto zaniechanie wszechstronnego wyjaśnienia okoliczności dotyczących charakteru i czasookresu wykonywania poszczególnych czynności w ramach dobowego czasu pracy i przeprowadzenia postępowania dowodowego w zakresie tych okoliczności w sposób ogólnikowy, przede wszystkim w zakresie przeprowadzenia dowodów osobowych i przesłuchanie świadków w sposób umożliwiający w szczególności dokładne ustalenie wymiaru czasu pracy obowiązującego wnioskodawcę i wymiaru czasu pracy faktycznie wykonywanych obowiązków, dokładne ustalenie jakie czynności były wykonywane przez ubezpieczonego jako kierowcy ciągnika pracującego w transporcie zewnętrznych i wewnętrznych zakładu pracy oraz wykonywanie np. prac polowych jako kierowcy ciągnika.

Powołując się na powyższe zarzuty skarżący wniósł z zmianę wyroku i przyznanie wnioskodawcy emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Wniósł także o ponowne przesłuchanie świadka R. K. (1).

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja jest uzasadniona.

Przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie było prawo J. F. do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Prawdłowo zatem, Sąd I instancji, jako podstawę prawną żądanie wskazał przepis art. 184 ust.1 oraz art. 32 ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych a także §3 i §4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Wymienione przepisy szczegółowo określają warunki jakie musi spełnić ubezpieczony aby nabyć prawo do emerytury w przypadku mężczyzny w wieku 60 lat. Sąd Apelacyjny w całości podziela wywód Sądu Okręgowego co do charakteru stanowiskowo- branżowego wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983r. co oznacza, że nie można wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami do których nie zostały one przepisane w załączniku do rozporządzenia. Skutkiem tego praca kierowcy ciągnika (traktorzysty) jako wymieniona w dziale transportu i łączności jest pracą wykonywaną w szczególnych warunkach jeżeli była związana z pracami w transporcie. Natomiast kierowca ciągnika, który przy jego pomocy wykonuje inne prace niż transportowe nie jest zatrudniony w szczególnych warunkach.

Z akt sprawy wynika, iż spór dotyczył okresu pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach. Organ rentowy w zaskarżonej decyzji uwzględnił okres takiej pracy wynoszący 9 lat 10 miesięcy i 12 dni. Kwestionował natomiast jako pracę wykonywaną w szczególnych warunkach zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych w S. od 4 września 1976 r. do 31 marca 1984 r. na stanowisku traktorzysty- kierowcy ciągnika kołowego. (łącznie 7 lat 6 miesięcy 27 dni). Mając na względzie, iż bezsporne pozostawały przesłanki przyznania emerytury tj. wiek oraz ogólny staż pracy wnioskodawcy spór w sprawie ograniczał się w istocie do przesłanki wykazania co najmniej 15 lat pracy wykonywanej w szczególnych warunkach a ściślej mówiąc do ustalenia czy i jeżeli tak to w jakim zakresie J. F. był zatrudniony w takich warunkach w okresie od 4 września 1976 r. do 31 marca 1984 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego ustalenie tej spornej przesłanki i w dalszej kolejności prawa skarżącego do emerytury wymagają przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Wprawdzie Sąd I instancji na okoliczność charakteru pracy J. F. w Spółdzielni Kółek Rolniczych w S. przesłuchał jednego świadka oraz wnioskodawcę to jednakże dowody te były przeprowadzone pobieżnie i niedokładnie. Z protokołu rozprawy (k.30) wynika, że przesłuchanie świadka R. K. (1) trwało w istocie 2 minuty i niewiele dłużej zeznania w charakterze strony wnioskodawcy. Wyniki tak przeprowadzonego postępowania dowodowego nie uprawniały Sąd Okręgowy do przyjęcia, że cały okres zatrudnienia wnioskodawcy w (...) nie jest okresem pracy w szczególnych warunkach, tym bardziej że zarówno z zeznań świadków jak i wnioskodawcy (w tym złożonych przed Sądem Apelacyjnym) wynika, że J. F. w spornym okresie pracował jako kierowca ciągnika przy pracach transportowych.

Okres pracy skarżącego w szczególnych warunkach nie został przez Sąd I instancji ogóle wyjaśniony i dlatego w tym zakresie konieczne jest przeprowadzenie postępowania dowodowego w całości.

Przy ponownym rozpatrzeniu sprawy Sąd I instancji ponownie dopuścił dowód z zeznań świadka R. K. (2) oraz świadków zawnioskowanych na rozprawie przed Sądem Apelacyjnym celem ustalenia charakteru pracy wnioskodawcy w okresie zatrudnienia w (...) w S. i rodzaju wykonywanych przez niego pracy a w szczególności czy były to prace w transporcie, czy też prace polowe iw jakim zakresie. W toku postępowania skarżąc konsekwentnie twierdził, że pracował jako kierowca ciągnika w transporcie przy budowie drogi, był też wynajmowany do prac transportowych w H.. Okoliczności powyższe wymagają gruntownego wyjaśnienia i w konsekwencji ustalenia, czy w okresie pracy skarżącego od 4 września 1976-do 31marca1984r. występują okresy pracy jako traktorzysta w transporcie uzasadniające przyjęcie ich jako praca w szczególnych warunkach i w jakim rozmiarze. Zrozumiałe jest przy tym, że w okresie zimowym prace polowe nawet przy użyciu ciągnika nie są wykonywane. Istotne jest zatem jakie czynności wykonywał wnioskodawca w tym okresie. Do tych kwestii Sąd I instancji nie odniósł się w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku stwierdzając jedynie, że skarżący wykonywał czynności zlecone przez (...) i że okres w którym wykonywał prace czyli praktycznie cały okres zatrudnienia nie może być potraktowany jako praca w szczególnych warunkach.

Sąd II instancji kontroluje zaskarżony apelacją wyrok i kontynuuje postępowanie rozpoczęte przed Sądem I instancji. W związku z tym nawet potrzeba znacznego uzupełnienia postępowania dowodowego nie stanowi podstawy wydania orzeczenia kasacyjnego. Jednakże w niniejszej sprawie minimalne postępowanie dowodowe przeprowadzone przez Sąd I instancji a nadto jego bardzo ogólnikowy charakter uzasadnia twierdzenie o konieczności jego ponownego przeprowadzenia i poszerzenia o dodatkowe dowody. Dopiero szczegółowe postępowanie dowodowe pozwoli Sądowi I instancji na ustalenie czy w spornym okresie wnioskodawca pracował w szczególnych warunkach i w jakim wymiarze i czy uwzględniając bezsporny okres takiej pracy skarżący będzie legitymował się co najmniej 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny na mocy art.386§ 4 kpc. orzekł jak w wyroku.

SSA Dorota Elżbieta Zarzecka SSA Alicja Sołowińska SSA Barbara Orechwa-Zawadzka